

3.12.2014

MATKA VIETNAMIIN 25.10. – 1.11.2014

Matkan tarkoitus: Vietnamin siirtymävaiheen kehityspoliittikkaan tutustuminen (ml. Suomen ja muiden kehitysavunantajien toimet ja strategiat, vietnamilaisten yhteistyökumppaneiden näkemykset sekä yksityisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet.) Matkan oppien on tarkoitus palvella KPT:n vuosiarvion laadintaa siirtymämaiden osalta.

Osallistajat: Gunvor Kronman, Outi Ervasti, Helena Laukko ja Marikki Stocchetti

Ohjelman sisältö:

- a) Donor- ja muut kehitystoimijavetoiset tapaamiset: EU delegaatio, Mekong River Commission, YK (One UN) Aamiaistapaaminen: is corruption holding back Vietnam's development? (Suomi, Towards Transparency, DFID sekä Vietnamin hallituksen edustajana), työlounas "Building new partnerships with Vietnam – what instruments should we have with middle income Vietnam? (Suomi, Tanska, Sveitsi ja Iso-Britannia).
- b) Yksityissektorin kumppanuudet: Finpro, Vietnam Chamber of Commerce and Industries sekä UM:n kahdenvälisellä tuella rahoitettu Innovation Partnership Program –esittely.
- c) Vietnamilaiset edustajat: Kansallisen parlamentin talous- ja sosiaaliasioiden komitea, National Hydro-Meteorological Service (NHMS), sekä kansankomitean johto (paikallinen ja alueellinen) ja kansalaisjärjestöjen toimilupia myöntävä ja toimintaa valvova PACCOM
- d) Projektivierailut Water Finns Project (Lao Cai) , FLC-ICI Fisheries Project visit (Sapa), Ethnic minorities villages and introduction to P135 rural poverty reduction programme (Mu Cang Chai), Forest Project on payment for forest environmental services, Water and Sanitation Programme in Small Towns (WSPST) in Mu Cang Chai ja esitys projektin 3. Vaiheen toteuttamisesta sekä tutustuminen Nghia Lon jätevedenkäsittelylaitokseen.

YHTEENVETO

Suomen kehityspoliittiset suhteet tarvitsevat siirtymäkaudella uusia yhteistyötapoja ja korvaavia instrumentteja (korkotukiluotot). Ne tulisi nivoa osaksi kokonaisvaltaista strategiaa, joka voisi rakentua nykyisten painopistealueiden (ilmastonmuutos ja ympäristö sekä tietotalous) paikalliseen osaamiseen ja jo saavutettuihin tuloksiin. Suuret ilmastonmuutokseen liittyvät riskit tekevät Vietnamista erityisen haavoittuvan. Siksi on perusteltua, että kaupallinen sekä koulutusyhteistyö nivotaan entistä tiiviimmin tähän kokonaisuuteen. Lisäksi EU:n ja Vietnamin välisiä vapaakauppaneuvotteluja tulisi hyödyntää myös poliittisen dialogin ja hyvän hallinnon edistämässä.

- Vietnam on kehityspoliittisesti haastava yhteistyömaa, jonka toistaiseksi vahvana jatkunut talouskasvu ja edistyminen YK:n vuosituhattavoitteissa (erityisesti äärimmäisen köyhyyden pienentyminen 45 prosentista 17 prosenttiin vertailujaksolla 1990-2010 sekä edistyminen koulutuksen ja terveydenhuollon tavoitteissa) ovat nostaneet maan vähiten kehittyneiden maiden joukosta alemman keskitalonmaiden ryhmään. Tämä kehityskulku, yhdistettynä avuntajamaiden talouspoliittisiin paineisiin sekä muiden kehityskumppaneiden kasvaviin yhteistyötarpeisiin, tuo muutoksia Vietnamin asemaan erityisesti valtioiden välisessä kehitysyhteistyössä. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että Suomen perinteiset liikeminded-kumppanit ovat vetäytymässä lähivuosina (ml. muut pohjoismaat, Britit, Irlanti ja Alankomaat), kun taas muiden toimijoiden jalansija on entisestään vahvistumassa erityisesti korkotukiluottojen kautta kehitysyhteistyön saralla (Japani, Etelä-Korea, Australia ja Uusi-Seelanti). Myös Suomen kehitysyhteistyö elää siirtymä kautta (2017). Nousevat toimijat eivät ole yhtä vah-

3.12.2014

vasti sitoutuneet kehitysyhteistyön tavoitteisiin ja periaatteisiin. Lisäksi esimerkiksi Japanin ja Etelä-Korean massiivisilla infra- ja rakennushankkeilla on ollut negatiivisia ympäristövaikutuksia. Samanlaisesti Korea on merkittävin donor hallituksen Green Growth ohjelman toimeenpanossa.

- Vietnamin MIC-status vaikuttaa myös YK:n resursseihin, joita ollaan leikkaamassa. Toisaalta OECD-DAC ryhmästä mm. Saksa ja Ranska ovat jatkamassa yhteistyötä aikaisempaan tapaan. Myös EU ja USA ovat jäämässä ja jopa kasvattamassa kehitysyhteistyöresurssejaan Vietnamissa, mutta nähtävissä on aukko erityisesti sosiaalisektorin kehitysyhteistyössä.
- Vietnamin kehitystä varjostaa kuitenkin sen haavoittuvuus. Suuri huolenaihe on ilmastonmuutos, joka on Vietnamille hyvin konkreettinen uhka. Pahimmillaan merenpinnan nousu johtaisi 20–30 miljoonan ihmisen evakointiin ja merkittävän ruuantuotantoalueen menetykseen. Toisaalta uusia haasteita aiheuttavat ympäristöllisesti kestäättömät infra- ja rakennushankkeet. Lisäksi talouskasvusta ja vuosituhattavoitteiden edistämisestä huolimatta, etnisesti ja alueellisesti painottunut köyhyys, eriarvoisuus, korruptio ja poliittisten oikeuksien puuttuminen ovat yhä osa Vietnamin kehitysyhtälöä. Toisaalta hallituksen legitimitetti perustuu siihen, miten hyvin se pystyy edistämään kansalaisten hyvinvointia. Siksi koulutus, terveydenhuolto, infrastruktuuri ovat sille tärkeitä ja se on myös motivoitunut toimimaan näiden hyväksi, mutta omilla ehdoillaan.
- Vuonna 2013 Suomen kahdenvälisen kehitysyhteistyön maksatukset olivat yhteensä 9,8 MEUR. Käynnissä olevan siirtymäkauden myötä myös Suomen ja Vietnamin välisen yhteistyön painopiste on siirtymässä kaupallis-taloudelliseen ja muuhun yhteistyöhön ODA-rahoituksen laskiessa. Yhteistä siirtymäkauden strategioille näyttäisi olevan kansallisten talousintressien korostuminen. Vietnamin hallitus toivoo luonnollisesti, että molempia yhteistyömuotoja jatkettaisiin edelleen. Kehityspoliittisesti suuri haaste ja samalla mahdollisuus on valjastaa nämä intressit myös laajempaa hyvinvointia ja poliittisia & taloudellisia vapauksia tuottavaksi muutosvoimaksi myös alue- ja paikallishallinnon tasoilla.
- Uudet yhteistyömuodot ”perinteisen kehitysavun” ja kaupallisen yhteistyön välissä ovat vielä kehittyneillä. Suomen kehitysyhteistyön toimintasektorit – ilmastonmuutos ja ympäristö sekä tietotalous ovat kuitenkin aloja, joilla on kasvava merkitys myös tulevaisuudessa. Suomen tietotaloushankkeet (IPP) ja metsähankkeet (FORMIS & Trust Fund for Forest) ovat tässä suhteessa tarkoituksenmukaisuuksia, mutta saavutettujen tuloksien kestävyys sekä toiminnan jatkuvuus pitäisi pystyä turvaamaan myös ODA-rahoituksen loputtua. Nykytilanteessa selkeää polkua kohti omarahoitteista ja itseohjautuvaa toimintaa ei ole vielä nähtävissä. Toisaalta Vietnamin apuriippuvuus (apuosuus 7,5 % maanjulkisista resursseista) on yleisesti ottaen hyvin alhainen moneen muuhun yhteistyömaahan verrattuna.
- Myös Vietnamin talous/poliittisen järjestelmän pitkän aikavälin kestävyys muodostaa kysymysmerkin maan tulevaisuuden ylle. Järjestelmä on onnistunut pitämään yllä yhtäjaksoista talouskasvua 25 vuoden ajan ja kasvu on edelleenkin yli 5 % vuodessa. Vakauden käänköpuolena on se, että Vietnam on edelleen hyvin vahvasti yhden puolueen vallassa oleva maa, jonka valvonta yltää keskushallinnosta yksilön elämään. Tämä asettaa valtavan haasteen ihmisoikeusperustaiselle kehitysyhteistyölle. Käytännössä kehitysyhteistyön ihmisoikeusulottuvuus keskittyy taloudellisiin ja sosiaalisiin oikeuksiin (ml. peruspalveluiden saatavuus), kun taas poliittiset oikeudet ovat tiukasti puolueen kontrollissa. Edistyminen tällä osa-alueella on hyvin vaikeaa. Kehityspoliittikan näkökulmasta merkittävä ongelma on myös se, miten puolue pyrkii hyödyntämään myös kv. kehitysyhteistyötä oman asemansa legitimoimisessa ja ottamaan kunnian kehitysavulla toteutetuista hankkeista itselleen. Tämä ulottuvuus tuli esille erityisesti vierailussamme Pohjois-Vietnamin vuoristoalueilla Lao Cain ja Yen Bain provinseissa. Vaikka omistajuus ja sitä kautta sitoutuminen yhteistyöhön on vahvaa, tämä ulottuvuus vaatii apuresurssien kohdentamisen ja tosiasiallisen käytön huolellista tarkastelua. Varsinkin paikallishallinnon motivaatio ottaa vastuu oman alueensa kehittämistä ilman ulkopuolista lahjarahoitusta

3.12.2014

vaikuttaisi olevan suhteellisen alhainen. Poliittisen eliitin vauraus- ja resurssierot suhteessa kehitysyhteistyön kohdeyhteisöihin ovat myös Vietnamin huomattavat.

- Yksityisellä sektorilla ja kansalaisyhteiskunnalla on paljon samantyyppisiä kysymyksiä ratkottavana. Näihin kuuluu esimerkiksi rajattu toiminnanvapaus, lainsäädännön heikko toteutus sekä korruptio, jota esiintyy kaikilla sektoreilla ja tasoilla. Puolueesta riippumattonta kansalaisyhteiskuntaa ei Vietnamin ole. Kansalaisjärjestöjen toimintaehtona on se, etteivät ne ole poliittisia, uskonnollisia tai voittoa tavoittelevia toimijoita. Puolueen kansalaisjärjestölupia myöntävät tahot (PACCOM) voi käytännössä määrittää, mitkä järjestöt nämä ehdot milloinkin täyttävät. Kansainväliset kansalaisjärjestöt toimivatkin usein yrityksiksi rekisteröityinä. Yritysten kannalta korruptiotilanne on ongelmallinen. Suomalaiset yritykset jäävät usein tarjouskilpailujen ulkopuolelle, joissa kilpailijamaa voittaa houkuttelevan ja edullisen rahoituksen kautta (korkotukiluotoin).
- Vietnamin kansallisen yksityisen sektorin kehitys on vaatimaton ja sen osuus on vain noin 40 % BKT:sta. Merkittävä osa taloudellisesta toiminnasta on eri tavoin kytketty puolueeseen ja valtion rakenteisiin. Siksi julkinen sektori on voimakkaasti ylikorostunut, ja kansallista yrityskenttää dominoivat tehottomat valtion yritykset, jotka ovat puolue-eliitin vallassa. Sama piirre toistuu pankkisektorilla, jossa valtio on usein sekä velkoja ja velallinen. Poliittisella puolella vallankeskittyminen jäsenyyttä samalla logiikalla. Puolue käyttää sekä lainsäädäntöä, toimeenpanoa että tuomivaltaa. Tämä tekee korruption kytkemisestä sekä ihmisoikeuksien toteutumisesta erityisen vaikeaa.
- Yksityisen sektorin menestys myös suomalaisten yritysten kannalta riippuu pitkälti siitä, miten korruptio-ongelma saadaan hallintaan, pankkitoiminta reformoidaan sekä millaisia poliittisia ja taloudellisia oikeuksia Vietnamin hallitus on valmis avaamaan. Esimerkiksi Etelä-Vietnamin on kuitenkin jo kannustavia esimerkkejä uuden sukupolven aktiivisista kasvuyrityksistä, jotka aktiivisesti hakevat yhteistyötä kansainvälisillä kentillä. Tämän lisäksi vastuullinen kansainvälinen (erityisesti suomalainen) yritystoiminta, voi toimia tässä pitkällä aikavälillä tärkeänä muutosvoimana.
- Tällä hetkellä merkittäviä muutoksia ei ole vielä näköpiirissä, vaikka muutostarve on tiedostettu. Toisaalta, jos EU:n ja Vietnamin välinen vapaakauppasopimus toteutuu, voi se parhaimmillaan toimia tienraivaajana tähän suuntaan. Käytännössä tämä voisi liittyä esimerkiksi tullikäytäntöjen uudistamisen myötä merkittävään korruption vähenemiseen, sillä juuri tullijärjestelmää pidetään erityisen korruptoituneena. Tällä hetkellä EU neuvottelee vapaakauppasopimusta hyvin rajatulla, vain kauppakysymyksiin keskittyvällä agendalla. Neuvotteluasiakirjat viittaavat kuitenkin myös työ- ja ympäristönormeihin, mutta eivät suoraan ihmisoikeuksiin. Samanaikaisesti EU käy poliittista dialogia ja panostaa korruption vastaiseen toimintaan kehitysyhteistyömäärärahoihin. Nämä politiikkalinjat tulisi yhdistää.
- Tässä vaiheessa vapaakauppasopimus ei toisi todellista muutosta Vietnamin valtionyritysten dominoivaan asemaan, vaikka ns. suojattujen taloussektorien määrää ollaan vähentämässä ja 432 valtionyritystä on listattu yksityistettäväksi. Käytännössä Vietnamin hallitus on pyrkinyt säilyttämään 51 % omistajaosuuden itsellään. Muutosten täytäntöönpanon epävarmuus hankaloittaa olennaisesti ulkomaisten yritysten tasavertaista toimintaa Vietnamin.
- Ks. tarkemmat suositukset raportin lopussa.

a) Donor- ja muut kehitystoimijavetoiset tapaamiset:

- EU delegaatio: *Minister councillor Head of Operation Alejandro Montalban Carrasco, Deputy Head of Cooperation and Development Governance and Economic Cooperation Bryan Fornari*

3.12.2014

Euroopan Unioni on tämän vuoden alussa käynnistänyt uuden seitsenvuotisen kehitysstrategian toimeenpanon. Sen keskeisiä teemoja ovat kestävä energia ja vihreä talous sekä oikeusvaltion kehittäminen. Toisin kuin muut perinteiset donorit, EU on kasvattamassa läsnäoloaan Vietnamissa, mutta myös sen painopiste on siirtymässä sosiaalisektorilta entistä vahvemmin talouden puolelle. Fornarin mukaan kyse on yhtäältä siitä, että EU jatkaa työtä köyhyyden poistamisen puolesta, mutta sen rinnalle on nousemassa selkeästi myös EU:n omien talousintressien ajaminen.

Kehitysyhteistyön puolella EU pyrkii työnjakoon, täydentävyyteen ja koordinointiin jäsenmaiden sekä muiden donor-tahojen kanssa juuri edellä mainittujen teemojen alla. EU-jäsenmaiden vähentäessä läsnäoloaan, EU vastaavasti lisää sitä. Näin turvataan hankkeiden jatkuvuus. Esim.

- o Läpinäkyvyys (EU-Saksa- Sveitsi)
- o Antikorruptio (EU-DFID)
- o Oikeusvaltio kehitys (EU-Ruotsi)

Korruptiosta huolimatta EU ei ole sanoutunut irti budjetti tai sektorituestaan, vaikka painopisteiden muututtua nämä muodot vähenevät tällä strategiakaudella. Prosessi itsessään koetaan tärkeäksi ja EU valvoo sitä. Montalban Carrasco mainitsi esimerkkinä terveyssektorin sekä energiasektorin tuet. EU onkin kasvattamassa erityisesti energiasektorin tukeaan siten, että n. 80 % EU yhteistyön volyymista kohdentuisi sinne. Vietnamin parlamentti valvoo tuen käyttöä ja tilintarkastusta. Tuen maksatukset ovat sidoksissa näihin tuloksiin sekä EU:n arviointeihin eli sektorituki on tulevaisuudessa vahvasti ehdollista.

Kaupallisen yhteistyön saralla EU:n tehtävänä on toimia myös sillanpääasemana eurooppalaisille yrityksille. Tätä varten on luotu erityisesti PK-yrityksille suunnattu EU-Vietnam business instrumentti (<http://ecbn.org/>). Sen pääasiallisena tarkoituksena on avittaa eurooppalaisen yritysten toiminnan käynnistymistä sekä kumppanuuksia Vietnamissa Ho Chi Min City tukikohtanaan, joka tekee yhteistyötä mm. Finpron kanssa. Instrumentti tarjoaa markkina-analyysijä, tietoa juridisesta toimintaympäristöstä ml. perustiedot korruptiotilanteesta ja business-hotellipalveluja. Instrumenttia markkinoidaan myös Vietnamissa. Toistaiseksi EU-maiden yritysten kiinnostus on ollut kirjavaa. ECBN tekee kiertueita Euroopassa, ja Fornarin mukaan Suomi voisi olla seuraavan kiertueen yksi kohdemaita. EU hyödyntää tässä kokemuksia Indonesiasta, Malesiasta ja Filippiineiltä. Tähtäimessä on koko ASEANin markkina-alue. Keskusteluissa ei käynyt aivan selväksi, miten EU ratkoo eri jäsenmaittensa kansallisten intressien ongelman ja yritysten tasapuolisen kohtelun tässä suhteessa.

- Mekong River Commission työlounas: *Mr. Le Duc Trung MRC Vietnam National Committee Director General, Mr Claude Jentgen, chargé d'affaires a.i. Embassy of Luxembourg, Ms. Nguen Kim Quy, Senior Programme Manager, Embassy of Denmark, Mr. Jeremy Carew-Reid Director General International Centre for Environmental Management, mr. Nguyen Duc Tu, Water and Wetlands Coordinator, IUCN Vietnam CEPF National Coordinator.*
linkki tutkimukseen

Osallistujien yhteisenä huolena oli Mekong-joen ja sen suistoalueen ympäristön sekä taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen kestävyys. Kaikkiaan Mekong-maiden alueella asuu yli 300 miljoonaa ihmistä, joista 200 miljoonaa saa suoraa elantonsa ilmaston muutokselle riskialttiista maanviljelystä sekä 60 suoraan joen kalakannoista (ns. suur-Mekong kattaa alueita Kambodžhan, Laosin, Myanmar, Thaimaan ja Vietnamin sekä kahdesta Kiinan maakunnasta). Mekong-joen valuma-alueella asuu noin 60 miljoonaa ihmistä. Alajuoksulla sijaitseva Vietnam tuntee konkreettisesti Mekong-joen luonnon sekä ihmisen toiminnan seurauksena koituvat muutokset. Jos merenpinta nousee nykyisestään uhkaa se noin 20 – 30 miljoonan vietnamilaisen elinkeinoa viljelymaiden pilaantuessa (tulvat, vetisyys, suo-

3.12.2014

lapitoisuuden nousu, osin myös kuivuus). Suurimmat kansainväliset huolenaiheet ovat olleet Laosin Mekongin pääuomaan suunnittelemat padot (ja yhden osalta jo aloitettu rakentaminen). Laosin padot rakennetaan pääasiassa yksityisellä pääomalla (FDI). Rahoitusta näihin on saatu kaupallisilta pankeilta Mekong-maissa, ja hankkeet ovat pääasiassa yksityisiä konsessioita. Aasian kehityspankki on rahoittanut sivujokien patoihin liittyvää toimintaa, muttei ole pääasiallinen tekijä rahoituksen osalta. Pato hankkeita Laosissa ajaa pääasiassa energiantarve Thaimaassa ja Vietnamissa. Näiden toimien ympäristövaikutusarviot (Environmental Impact Assessments, EIA) ovat olleet huomattavan puutteellisia. Nykyisellään alueen intensiivinen hyödyntäminen ylittää luonnon kantokyvyn rajat. Toiminta ei myöskään vastaa alueen yhteisöjen tarpeita. Mekong-joen komission tehtävä onkin toimia myös dialogi ja konsultaatiofoorumina pyrkien varmistamaan että mahdolliset rajat ylittävistä vaikutuksista kuullaan myös muita jäsenmaita ja heidän kansalaisiaan. Ihmisten kuuleminen ja osallistuminen on ongelma poliittisista syistä. Tässä suhteessa Thaimaa on poikkeus, mikä heijastelee ymmärrystä myös valtiojohdon tasolla. Aasian kehityspankki on ollut aktiivinen uusiutuvan, nykymuotoisella vaihtoehtoisen energiahankkeen rahoittajana. Tässä nähtiin myös yhteistyösarkaa suomalaisen tutkimukseen (Aalto-yliopisto). Tavoitteena olisi mm. integroitujen energiamuotojen käyttö ja pilotointi (esim. vesi- ja tuuli-energia yhdistettynä maakaasuun) sekä maatiloja hyödyntävät ekosysteemipalvelut. Suuret kehityspankit ovat olleet tässä suhteessa kuitenkin hyvin konservatiivisia. Keskusteluissa viitattiin myös Pohjoismaiseen kehitysrahastoon ja sen mahdolliseen vahvempaan rooliin alueella. Jokikomission tavoitteena on saavuttaa toiminnan omavaraisuus vuoteen 2030 mennessä.

- YK: *UN Representative Ms. Prathibha Mehta*

Tapaamisessa kuulimme YK:n näkemyksen Vietnamin tilanteesta. Suurin huolenaihe on Vietnamin kehityksen haavoittuvuus. Yksin katastrofi joko taloudessa tai ympäristössä voi tehdä tyhjäksi maan tämän hetkisen kehitystason ja tulevat mahdollisuudet. Nykyiset donor-strategiat eivät ota tätä riittävästi huomioon. Erityisesti lähivuosina kehitysyhteistyön päättyminen tulee näkymään sosiaalsektorilla. Noin 12 prosenttia vietnamilaisista on kroonisesti osattomia vuosituhattavoitteissa edistymisestä huolimatta. Toisin kuin Vietnamin hallitus korostaa, Mehtan puheenvuorossa kävi ilmi se, että eriarvoisuutta esiintyy kaikkialla maassa, vaikka se on erityisen suuri ongelma juuri pohjoisen vuoristoalueilla. Uusi hälyttävä piirre on maan sisäinen epävirallinen siirtolaisuus elinolosuhteiden kiristyessä ja epävirallisen sektorin kasvu työttömyyden seurauksena. Tätä väestön osaa ei ole virallisesti olemassa, eikä heillä ole oikeuksia mihinkään peruspalveluihin. YK pelkää, että näiden ihmisten määrän lisääntyvän tulevaisuudessa.

Vietnamin hallitus haluaa kuitenkin pitää yllä hyvää kansainvälistä kuvaa ja siksi se on omaksunut avunantajien puhettavan (ml. köyhyysongelma ja vähemmistöryhmien eriarvoisuus). Tämä näkyy myös kansallisessa kehitysstrategiassa, jonka tavoitteena on "yhdenmukainen" kehitys kaikille vietnamilaisille. Vietnam on vuosituhattavoitteiden vertailujaksolla pystynyt pudottamaan köyhien määrän 45 prosentista 17 prosenttiin.

YK:n kannalta huolestuttavaa on se, että myös MIC-status maille myönnettäviä määrärahoja tullaan leikkaamaan. Myös se on siirtymässä lahja-avusta tekniseen tukeen. Resurssien riittämättömyys uhkaa myös ilmastonmuutoksen torjuntaa ja sopeutumista. (UN REDD) Haavoittuvuus sekä vielä vastausta kaipaavat köyhyysaasteet sekä poliittisen toimintaympäristön ongelmat lisäävät siirtymäkauden riskejä. 80 % virallisen talouden työtulosta ja veroista tulee suorien ulkomaaninvestointien kautta. Valtion yritysten maine on heikko. Pallo pitäisi olla Vietnamin hallituksella.

3.12.2014

Post-2015 mahdollistaa myös Vietnamin tilanteen tarkastelun uudessa valossa. Myös YK itse hakee rooliaan. Nousussa ovat uudet multikumppanuudet (GAVI, Bill Gates, INGOs, joilla on myös resurssija). Tulisiko YK:n toimia välittäjänä näiden toimijoiden välillä vai pitäytyä perinteisemmän multiaunantajana, vai pitäisikö sen ottaa rajatumpi neuvonantajarooli. Oli rooli mikä tahansa, Vietnam tulee tarvitsemaan yhteistyötä ja tukea. Mehta muistutti osuvasti, ettei Vietnam ole mikään "Etelä-Korea". Sen riskinä on Malaysian kaltainen kohtalo. Siellä YK oli viimeinen toimija paikalla, kun lupaava kehitys ottikin takapakkia.

Muodollisesti Vietnam hyväksyy noin 80 prosenttia YK:n ihmisoikeuskonventioista, mikä näkyy myös Vietnamin ihmisoikeuslainsäädännössä, mutta implementaatio on tarkoituksella heikkoa ja valikoivaa. Toimeenpanon ongelma ei rajoitu pelkästään HR-asioihin, vaan leimaa koko lainsäädännön kenttään. Vähiten ongelmia tuottavat taloudelliset oikeudet, poliittisesti arimmat asiat liittyvät kansalaisoikeuksiin sekä poliittisiin oikeuksiin, kuten kokoontumis- ja ilmaisuvapauteen. YK:n ihmisoikeusraportoijan johdolla aiheesta on toteutettu varjoraportti, jossa on mukana 60 NGO:ta.

Vietnam on yksi ONE UN-maista, joissa kaikki YK:n organisaatiot toimivat saman katon alla "yhden luukun periaatteella" tavoitteena "deliver as one". Tämä yksinkertaistaa hallintoa myös avunsaajan näkökulmasta ja parantaa tuloksellisuutta. Transitiovaiheessa YK tekee läheistä yhteistyötä EU:n kanssa erityisesti hyvän hallinnon, tiedon saatavuuden lisäämisessä ja korruption vastaisessa työssä.

- Is corruption holding back Vietnam's development? Aamiaistapaamisessa mukana *Mr. Conrad F. Zellman Deputy Director Towards Transparency, Ms. Nguen Lien Governance Advisor DFID sekä Vietnamin hallituksen korruptionvastaisen osaston edustaja*)

Aamiaistapaaminen keskittyi korruptiotilanteeseen Vietnamin, jonka haitallisuudesta kehitykselle jokainen läsnä ollut taho DFID, TT kuin Vietnamin hallituksen edustajakin oli yhtä mieltä. Koska Transparency Internationalin osasto "Towards Transparency" edustajan Zimmermannin power point -esitelmä on kiinnostuneiden saatavissa sihteeristöstä, referoin tähän vain keskustelumme pääkohdat.

Huolimatta siitä, että Vietnam on ratifioinut keskeisimmät YK:n korruptionvastaiset sopimukset ja laatinut kansallisen korruptio strategian jo viisi vuotta sitten, rehoittaa korruptio kaikilla tasoilla ja sektoreilla. Vietnamin hallituksen mukaan valtaosa korruptiosta tapahtuu paikallishallinnon (kaupunki- ja kylä- ja yhteisötasoilla) sekä valtionyrityksissä. Ei liene yllätys, että keskushallinnon ylläpitämien tilastojen mukaan korruptiotaso laskee ylätasolle tultaessa. Toisaalta kansainvälinen kilpailu yksityis-sektorilla on todettu tukevan korruption vähentämisyrittämiä.

Ongelman ydin on myös siinä, että korruption vastaiset toimet keskittyvät pitkälti korruptiosta "rankaisemiseen", mutta sanktiovalta on samoissa korruption tahraamisissa käsissä, eikä puolueettomia mekanismeita ole. Kovin langetettavissa olevat rangaistukset on kuolemantuomio. Kaikkiaan 280 tapausta on johtanut tutkintaan ja jonkinasteiseen tuomioon. Tästä syystä TT:n työ keskittyy asenteiden muuttamiseen ja käytännön ratkaisuihin (läpinäkyvyys, tiedon saatavuus, kansalaisten, kv. yritysten ja kansalaisyhteiskunnan osallistaminen) kuin systeemin masinoimiin rangaistuksiin ja puolueelliseen tutkintaan. DFID on johtanut tätä rintamaa ja tiivistänyt UNDP:n, EU:n ja kauppakamarin kanssa tehtävää yhteistyötä (yhteensä 65 yhteistyötahoa). Erityinen painopiste alue on budjetin läpinäkyvyys ns. "Open Government Partnershipin" alla.

- "Building new partnerships with Vietnam – what instruments should we have with middle income Vietnam? Transitioilonaalla mukana *Ambassador of Denmark John Nielsen, Ambassador of Switzerland Andrej Motyl ja John Kerry (?) DFID.*

3.12.2014

Oppeja ja havaintoja vertaisryhmältä:

Tanska on yhdistänyt systemaattisesti kehitysyhteistyöhönsä kaupallisia elementtejä 2000-luvun alusta ml. ODA-rahoitteiset yritysvierailut Vietnamiin. Tanskalle kehitysyhteistyöstrategia tarkoittaa lähes samaa kuin businessstrategia. Jo vuonna 2003 Tanskalla oli 60 tanskalaisyritystä linkitettyä kehitysyhteistyöhön PK-yrityksille tarkoitetun Business Sector Programme for SMEsin kautta. Sen tarkoituksen oli tukea vientikapasiteettia.

Päätös "perinteisestä" kehitysavusta luopumisesta tehtiin jo vuonna 2008, jolloin alkuperäiseksi takarajaksi oli asetettu vuosi 2013. Tässä suhteessa Tanska on kuitenkin joustava. Esimerkiksi uusi yksityisen sektorin kehittämisohjelma on lanseerattu 20 vuoden aikaperspektiivillä. Mukana siinä on 20 tanskalaisyritystä, joille laaditaan strategia. Yhteistyöaloina Tanskalla on ympäristö, kalastus ja maatalous. Tanska on myös pyrkinyt hyödyntämään Aid for Trade – korvamerkittyä ODA-rahaa tähän tarkoitukseen.

- *Esimerkkinä Joint partnership on green growth*

Myös kehitysmaaliiketoiminnassa poliittinen ohjaus on Tanskan ulkoasiainministeriön käsissä. Tehtävä on horisontaalinen ja siihen osallistuvat (periaatteessa) myös kaikki linjaministeriöt, ja toiminnan perusta on hyvin toimiva koordinaatio eri toimijoiden (NGO:t, elinkeinoelämä) välillä. Alussa ODA-allokointi noudatti 50%/50% kaavaa ministeriön ja yritysten välillä. Nyt yritykset itse rahoittavat 70% toiminnasta. Tämä ei Tanskan suurlähettilään mukaan ole kirvoittanut kritiikkiä ODA:n käyttökriteereistä, vaikkeivät kaikki kansalaisjärjestöt tätä käytäntöä täydestä sydäimestä kannatakaan. Transitiiovaiheen eteneminen vaatii hänen mukaansa uuden laaja-alaisen sopimuksen ODA:n roolista ja käyttökohteista. Tämä ei vielä Tanskassakaan ole aivan selvää.

Lisäksi keskustelussa nousi haasteena esille, että Vietnam ei ole panostanut ainakaan toistaiseksi esim. Kiinan tavoin huippuyliopistoihin, jotka ovat kuitenkin tärkeä osa transitiota. Tanskalaiset ovat olleet tässäkin aktiivisia, ja esimerkiksi paikallisen yliopiston kylkeen on perustettu tanskalainen maksullinen Business school edistämään huippuosaamisen virtaamista maahan. Myös Hollanti tarjoaa maksullista ODA-rahoitettua korkeakoulutusta vietnamilaisille, mikä myös edistää valmistuneiden ja sitä kautta maiden välistä yhteistyötä Vietnamissa.

DFIDin edustajan puheenvuoroissa korostui Vietnamin kokonaiskuvan kirjavuus. Yhtäältä kansainvälinen yhteisö pohtii uusia, vuoden 2015 jälkeisiä kehitystavoitteita. Samalla perinteiset OECD-DAC – partnerit pähkäilevät oikeita päätöksiä Vietnamin transitiotilanteesta, johon hänen mukaan vaikuttavat MIC-statuksen lisäksi avunantajien talouspaineet. DFIDin transitiiovaiheen ydinajatus on se, että Vietnamin on sen myötä määrä siirtyä avusta toimien itsenäiseksi rahoittajaksi kuuden vuoden aikana ja jatkaa näin ohjelmien (hyvä hallinto & ilmasto) sekä kansalaisyhteiskunnan ja yksityissektorin kehittämistä. Takarajana on tällä hetkellä Maaliskuu 2016. Vietnamin kapasiteetti käyttää ja hallinnoida apua on ollut rajallista, mikä on tuonut yhteistyöhön omat haasteensa.

DFIDin mukaan Vietnam tarvitsee tietotaitoa, teknologian kehittämistä, kotimaisten resurssien läpinäkyvää kartoitusta ja tehokkaampaa käyttöönottoa (ml. hallinnon läpinäkyvyys ja julkisten investointien laatu). Samalla kansallisten toimijoiden tulisi linkittää toimensa entistä tiiviimmin multiyhteistyön kanssa (YK, WB, IDA). Volyymeistä on päästävä entistä tehokkaammin laatuun. Tämä tarvitsee uudenlaista johtajuutta myös avunantajien taholta. Samanmielisten maiden vetäytyessä Japani ja Etelä-Korea, samoin kuin Australia ja Uusi-Seelanti vahvistavat jalansijojaan. Toisin kuin perinteiset toimijat, nämä maat eivät koe korruptiota yhtä suureksi uhaksi, eikä niiden sitoutuminen kv. avun vastuullisiin periaatteisiin ole yhtä vahvaa. ("The Busan world is gone, and it ain't coming back".)

3.12.2014

Siirtymäkauden muutokset ovat Sveitsin kehitysyhteistyölle melko vähäiset, sillä se on 20 vuoden ajan tarjonnut pääasiassa teknistä asiantuntija-apua (30 miljoonaa Sveitsin frangia vuosittain), erityisesti opetussektorilla, kun taas sosiaalisektorille se ei ole koskaan panostanutkaan. Myös tässä puheenvuorossa korostui huoli pankki- ja rahoitussektorin toimimattomuudesta. Sveitsin suurlähettilään tietojen mukaan 16 puolue-eliittiin kuuluvaa perhettä pitää hallussaan näitä sektoreita. Pankkien määrä (60) on sinänsä lumetta, sillä ne ovat osa tätä kokonaisuutta. Lisäksi kv. kaupan esteenä ovat myös tullimuodollisuudet, sillä tullilaitos on erityisen korruptoitunut.

Silti Vietnamilaisten halu puskea eteenpäin on valtava. Vietnamin kansallisen kehitysstrategian tavoitteena on nostaa Vietnam teollistuneeksi maaksi vuoteen 2020 mennessä. Vietnam kaipaa laatua ja tietotaitoa kansallisten tuotantostandardien kehittämiseksi lähemmäksi kv. tasoa. Siirtymävaiheessa avun sidoksia sen antajamaahan ei koeta enää yhtä ongelmalliseksi. Esimerkiksi Tanska on ratkaissut ongelman niin, että se avaa haut ensin tanskalaisyrittäjille ja jos halukkaita ei ole tarpeeksi, haku on avoin myös muunmaalaisille toimijoille. Tästä Suomi voisi ottaa mallia.

b) Yksityissektorin kumppanuudet ja kokemukset:

- Team Finland *Finpro and Vietnam Chamber of Commerce and Industries*

Muihin pohjoismaihin verrattuna, Suomi on tähän saakka keskittynyt pitkälti Kiinaan, mutta tilanne on asteittain muuttumassa. Suomalainen vesi (linkki HaiPhongin vesiprojektiin) on edelleen tunnettu, samoin ex-Nokia, mutta Suomi-brändi kaipaa profiilia ja toimijoita sen tueksi. Team Finland on tuonut mukanaan yrityslähtöisyyttä ja proaktiivisuutta, ja tiivistänyt yhteistyötä suomalaisten yritysten ja toimijoiden kesken. Verkostoa on laajennettu suomalaisten yritysedustajien lisäksi myös suomalaisten yritysten vietnamilaisiin johtohenkilöihin. Yritysten yhteydenottojen aktiivisuus on viime vuosina kasvanut, ja uutena ryhmänä ovat erityisesti aktivoituneet pienet kasvuyritykset erityisesti ICT-puolella.

Tällä hetkellä Vietnamissa toimii aktiivisesti noin 20 yritystä (noin 30 paikalla ja noin 70 suomalaisyrityksellä on vietnamilainen jakelija). Valtaosan näistä on ohjelmointiin, elintarvike tai infra-puoleen keskittyviä PK-yrityksiä Ho Chi Min Cityssä. Ongelmina ovat valtionyhtiöiden dominoiva ja kilpailua väristävä asema, vähäinen luottamus, liiketoiminnan lupaprosessien hitaus ja viranomaisbyrokratia sekä kauppajen toteutumisen epävarmuus (korruptiovaateet yms. voitelu, joihin suomalaisyrityksillä nollatoleranssi ja sen vuoksi yritykset häviävätkin kauppaja muille vähemmän vastuullisille kilpailijamaille). Tärkeä apu toiminnan käynnistymisessä on paikallinen lakitoimisto, jolla on kokemusta liiketoimintaluvan hakemisesta sekä kontaktit sopiviin työntekijöihin. Vietnamilaisten peruskoulutustaso, alhaiset työvoimakustannukset sekä halu kehittyä ja menestyä ovat tässä suhteessa etu.

Team Finland -verkoston haaste mutta toisaalta myös vahvuus on UM:n sijainti pohjoisessa hallinnollisessa keskuksessa Hanoissa ja Finpron elinkeinoelämän keskuksessa etelässä Ho Chi Minhissä. Finpro on mukana EU:n Business –verkostoa, ks. edellä.

Vietnamin kansainvälinen kauppakamari (VCCI) edustaa 16.000 ulkomaista jäsenyritystä, jotka toimivat Vietnamissa. Sen tehtävänä on tuoda jäsenyritysten tarpeita ja näkemyksiä ja vaikuttaa Vietnamin kaupalliseen toimintaympäristöön. VCCI:n toimitusjohtaja Nguyen Tuan Hai arvosteli voimakkaasti Vietnamin valtionyhtiöitä monopoliasemasta. Samalla hän totesi, että EU-Vietnamin vapaakauppasopimuksen tavoite laskea maan valtionyhtiöiden valtion omistusosuutta nykyisestä 100% -> 51% ei tule muuttamaan tilannetta käytännössä.

3.12.2014

- Innovation Partnership Program –esittely

Suomi on tukenut vuodesta 2009 Vietnamin tietoyhteiskuntahanketta. Maaliskuussa 2014 käynnistyi hankkeen toinen vaihe jonka Suomen rahoitusosuus on noin 10 miljoonaa euroa. IPP:n tavoitteena on innovatiivisten uusien yritysten luominen suomalais-vietnamilaisella yhteistyöllä. IPP:n idea on tekemällä oppiminen, ja se toimii instrumenttina vietnamilaisien yritysten alkuvaiheen innovaatiokehittämiseksi ja kaupallistamiseksi, sparraajana yritysten yhteistyöhankkeille, ja alustana alueellisten innovaatioekosysteemien rakentamiselle. Toiminta on yritysvetoista, verkostomallista ja sen tähtäimessä on alueellisen kasvuyritysplatformin (paikallisesti sekä alueellisesti), eli eräänlaisen Vietnamin ”TEKESin” luominen. Tavoitteena on, että ohjelman panostettu 10 milj. panostus skaalautuu vähintään viisinkertaisesti paikallisen yritysekosysteemin kasvuna.

IPP:n vietnamilainen osapuoli (NATIF) toimii tiede- ja teknologiaministeriön alaisuudessa. Sen tehtävänä on hallinnoida innovaatio- ja teknologiaministeriön alaisuudessa yrityksiä. IPP: on tiede ja teknologiaministeriön ohjelma, jota Suomi tukee rahallisesti ja asiantuntijapanoksella. Toiminnan on tarkoitus siirtyä kokonaan vietnamilaisien itse omaehtoisesti ylläpidettäväksi ja rahoitettavaksi 2017. Molemmilla kumppanimaisella on tarkoitus järjestetään yhteisrahoitushakua uusille PK-yrityksille. Tuloksellisuuden kannalta keskeistä on se, että avustus maksetaan vasta jälkikäteen, tulosten mukaan. Siten luodaan perustaa yksityisen sektorin kehittämiseksi ja omaehtoiselle kaupalliselle kv-yhteistyölle, ja vältetään avustusten väärinkäyttö.

IPP:n idea on yksinkertainen. Ensimmäisessä vaiheessa vietnamilaisille yrityksille tarjotaan liiketoiminnan koulutusta, johon kumppani sitoutuu (n. 6kk). Hanke kattaa 70 % toteutuneista henkilöstökustannuksista, jotka korvataan tositetta vastaan. Rahoitus kohdentuu kokonaan henkilöihin ja heidän osaamiseensa, ei investointeihin. Toisessa vaiheessa tuki on korkeintaan 50 %. Tavoitteena on avoimen haun perusteella valita noin 30 yritystä sekä ainakin aluksi n. 4 alueellista innovaatio-ohjelmaa.

Muita kumppanuuksia:

- *Koulutuspartneriohjelma (OPM)*

e) Vietnamilaiset kumppanit:

- Kansallisen parlamentin talous- ja sosiaaliasioiden komitea *Mr. Nguen Van Phuc Vice Chairperson of Committee on Economy & Mr. Bui Sy Loi Vice chairperson of Committee on Social Affairs + muita jäseniä ja henkilökuntaa*

Molempien varapuheenjohtajien puheenvuoroissa korostui se, että talouskasvusta ja kehitystavoitteista edistymisestä huolimatta köyhyys on yhä Vietnamin ongelma. Siksi Vietnam tulee myös heidän mukaansa tulevaisuudessa tarvitsemaan ODA-rahoitusta ja korkotukiluottojen kaltaista rahoitusta. Tämä olisi tärkeää myös siksi, että Vietnam on asettanut tavoitteekseen nousta lähivuosikymmeninä teollisuusmaiden joukkoon. Tavoitteen esteenä on se, ettei talouskasvu ole kuitenkaan jatkunut ennusteiden mukaisesti ja se nojaa liiaksi halpaan työvoimaan ja luonnonvarojen keuhkomaan käyttöön, jolloin keskitulon status voi olla pikemminkin ansa kuin ylpeydenaihe. Erityisesti vesi ja metsäsektoreiden kumppanuutta kuin myös apua kuljetus, koulutus ja työvoiman tuottavuuden suhteen kaivataan. Molemmat edustajat hallitsivat myös kehitysapu- ja ihmisoikeuspuheenparren. Uusi perustuslaki mainittiin useaan otteeseen juuri näiden asioita eteenpäin vievä, sillä se sisältää niin kansalais-, poliittiset ja kulttuuriset oikeudet. Erityisenä reformina esiteltiin oikeus harjoittaa yritystoimintaa.

3.12.2014

mintaa (Vietnamin lain rajoissa) sekä oikeus sosiaaliseen hyvinvointiin sekä oikeus valita työpaikka. Tosin myös lain toteuttamisen ja noudattamiseen käytännössä nähtiin liittyvän vielä ongelmia. Samoin köyhyyden alueellinen ja etninen keskittyminen (n. 47% köyhiksi luokitelluista kuuluu etnisiin vähemmistöihin) nousi keskusteluissa avoimesti esille.

- National Hydro-Meteorological Service (NHMS)

Vietnamin vesi-ilmatieteen palveluja tarjoava NHMS toimii Vietnamin ympäristö- ja luonnonvaraministeriön yhteydessä ja sen päätehtävänä on tuottaa tietoa ja analysoida sitä kansalliseen käyttöön ml. ilmastonmuutoksen vaikutusten seuranta, luonnonkatastrofien ehkäisy sekä niihin varautuminen ja niistä tiedottaminen. NHMS:llä on 9 alueellista keskusta, joiden alaisuudessa toimii 176 sääkeskusta sekä 236 hydrologista seuranta-asemaa (air-water environmental network), jotka tuottavat sääennustuksia ja varoituksia.

Suomi on tukenut NHMS:n toimintaa ICI-instrumentin kautta vuodesta 2010 ja tuki on kohdistettu näiden järjestelmien modernisointiin. Nykyinen vaihe päättyy vuoden 2015. Kolmas vaihe on suunnitteilla ja siihen on osallistumassa Suomen ilmatieteenlaitos, yksityissektorin toimijana Vaisala sekä Helsingin yliopisto. Tähän liittyy korkotukiluottohanke, jonka valmistelu pitäisi saada valmiiksi lähiviikkoina. Koska Suomessa on ainoastaan yksi merkittävä säätutkien valmistaja, ei tästä korkotukiluottohankkeesta voitane järjestää mielekästä tarjouskilpailua ja lienee perustelu suora hankintamenettelylle. Tämä on kuitenkin vielä juristien arvioitava ja hyväksyttävä. Lisäksi toiminnan yhteyteen on suunniteltu sisällytettävän paikallisen Punaisen ristin koulutusta. Lisätuen tarve on ilmeinen liittyen erityisesti tiedonkeruu-, analysointi- sekä sääennusteiden laadintaan tarvittavan teknologian osalta. Korkotukiluottojen rooli on tässä suhteessa ollut tärkeä ICI-instrumentin lisäksi. Tämä hanke on myös suurin valmisteilla olevista korkotukiluottohankkeista.

Hankkeen päätavoitteena on erityisesti äärisääilmiöistä johtuvan inhimillisen hädän, kuolonuhrien ja loukkaantumisten vähentäminen sekä niiden kansantaloudellisten vaikutusten pienentäminen. Tässä on arvioitu onnistuneen melko hyvin. 200-300 ihmistä säästyy vuosittain järjestelmän ansiosta. 10 vuotta sitten arvioitiin BKT:lle koituvan haitan olleen n. 2 prosenttia, nyt sen arvioidaan laskeneen 0,5 prosenttiin.

Päätös niiden siitä, ettei uutta korkotukiluottoa myönnettäisi vuoden 2014 jälkeen luo epävarmuutta hankkeen jatkolle. Uusi hakemus on parhaillaan vireillä ja sen toivotaan valmistuvan ennen tuota määräaika. Tällä hetkellä korkotukiluottojen kokonaismäärä Vietnamille on lähes 180 euroa, josta kehitysavun laskennallinen määrä on n. 80–90 miljoonaa euroa.

- PACCOM

Kansalaisjärjestöjen toimivalta on kommunistista puoluetta edustavan PACCOM-järjestön käsissä. Lupa myönnetään järjestöille, jotka eivät ole poliittisia tai uskonnollisia. Järjestöt eivät myöskään saa tavoitella taloudellista voittoa. Kriteerit määrittää PACCOM. Tästä syystä useat kansalaisjärjestöt rekisteröityvät maassa yrityksinä.

- Projektivierailut

3.12.2014

Projektivierailujen pääasiallinen tarkoitus oli konkretisoida Suomen kehitysyhteistyön toimia ja tutustua eriarvoisuuden mittasuhteisiin sekä siihen todellisuuteen missä toiminta tapahtuu, ei yksittäisten projektien arviointi. Alla listattujen projektien lisäksi hyödynsimme pitkät ajomatkat Hanoista Sapaan ja Mu Cang Chaihin keskustelemalla näistä hankkeista sekä Suomen ja Vietnamin välisestä laajemmasta metsäyhteistyöstä ml. laittoman metsänhakkuun ja kaupan suitsimiseksi suunnattu EU FLEGT-hanke ja FORMIS-metsätietojärjestelmän toteuttaminen.

- Water Finns Project (Lao Cai). Pienimuotoinen käsienpesun merkitystä terveydenedistäjänä opettava projekti perheille ja kouluille.
- FLC-ICI Fisheries Project visit (Sapa). Kylmänveden kalanviljelyhanke tukee kansallista tutkimusinstituutiota, joka on tukenut (suomalainen kirjolohi, sampi ja taimen) kaikkiaan 105 yksityistä kalaviljelmää toimii 22 provinssissa. Kylmänveden jalokalan hinta on noin 10 kertaa korkeampi kuin muiden lajikkeiden. Tankkiviljely mahdollistaa myös naisten osallistumisen.
- Ethnic minorities villages and introduction to P135 rural poverty reduction programme (Mu Cang Chai), Projektin tarkoituksena on ollut parantaa alueen infrastruktuuria (ml. tiet, koulut, terveysasemat, vedenjakelu) sekä parantaa viljelyolosuhteita ja monipuolistaa tulonhankinta tapoja äärimmäisen köyhissä vuoristokylissä. Suomi on ollut siinä mukana 2006–2010 yhdessä AUSAIDin, DFIDin, Irish Aidin, UNDP:n ja Maailmanpankin kanssa. Donorien vetäytyessä paikallishallinnolla ei ole selkeää strategiaa omaehtoiselle jatkolle, mutta tärkeinä tulevaisuuden elinkeinoina nähdään turismi (majoitus-, ruoka- ja vaellusretket) sekä paikallisen vähemmistökulttuurin tukeminen puolueen ohjauksessa. Vierailimme myös valittujen perheiden ja viljelijöiden (riisi, maissa) kodeissa ja viljelyksille kansankomitean valvonnassa. Viljelysmaat omistaa valtio
- Payment for forest environmental services on kansallinen ohjelma, jonka perustamista Suomi on tukenut Trust Fund for Forests-rahaston kautta ja jota hallinnoi nykyään Vietnam Forest Protection and Development Fund (VNFF). Yen Bai – provinssissa VNFF-rahaston suuruus on noin 3 miljoonaa euroa. Mu Cang Chain -piirikunnassa ohjelma kattaa 213 000 hehtaaria tuotantometsää, josta hyötyvät ja jota hoitavat 30 metsänomistajaa (mukaan lukien valtionyhtiöt) ja 20 000 kotitaloutta. Kotitalouksien käytössä oleva viljelyala on tyypillisimmillään noin 3-5 hehtaaria.
- Water and Sanitation Programme in Small Towns (WSPST) in Mu Cang Chai ja esitys WSPST III ja Nghia Lo jätevedenkäsittelylaitos. Suomi on tukenut Vietnamin pienten kaupunkien vesi- ja sanitaatio-ohjelmaa vuodesta 2004. Ohjelman tarkoitus on parantaa paikallishallinnon kestäväää vesihuoltoa sekä pienten kaupunkien viemäroinnin sekä jäteveden käsittelyä kaiken kaikkiaan 26 kaupungissa Pohjois-Vietnamissa. Vierailut ja Hannu Vikmanin esitys konkretisoivat hyvin kohdealueiden puhtasvesi- että jätevesijärjestelmien tilaa ja kehitystarvetta. Esimerkiksi Mu Cang Chain sairaalan ja koulujen jätevedet lasjetaan puhdistamattomana luontoon ja kaupungin halki virtaavaan jokeen. Kaikki urakat on tarkoitus saada valmiiksi keväällä 2015. Keskeinen huoli on kuitenkin rahoituksen varmistaminen hankkeen päättymisen jälkeen.

Keskeisiä kysymyksiä, joita edelleen pohdimme:

Kehitysyhteistyön keskeisten painopistealueiden merkitys tulee tulevaisuudessa kasvamaan. Miten turvataan jatkuvuus avusta muuhun yhteistyöhön, jotta päämäärät toteutuisivat? Miten 30 vuotinen kehitysyhteistyösuhde voidaan hyödyntää tulevaisuudessa, uusissa toimintamuodoissa ja perintönä uusille toimijoille?

3.12.2014

Miten luodaan tahtotila maan omaehtoiselle kehitykselle, jolloin maan olisi pakko panostaa mm. paisuneen ja valtaosin tehottoman valtio- ja paikallishallinnon julkisen sektorin karsimiseen ja valtionyhtiöiden kilpailun vääristymien purkuun?

Miten suomalaisen, useita Vietnamissa toimivia kilpailijamaita vastuullisemman, elinkeinoelämän tasavertaiset mahdollisuudet menestyä suurten infra- ja rakennushankkeiden tarjouskilpailuissa voidaan varmistaa? Tämä on myös kohdemaan etu.

Miten vahvistetaan massiivisten valtionyhtiöiden rinnalle kehittyvän innovatiivisen ja kansainvälistymishalukkaan kasvuyrittäjyyden vahvistumista?

ALUSTAVAT SUOSITUKSET

Liittyen Suomen ja Vietnamin väliseen kehitysyhteistyöhön:

- Suomen kehitysyhteistyön toimintasektorit – ilmastonmuutos ja ympäristö ovat aloja, joiden merkitys on valtavassa kasvussa. Tarvitaan siirtymäkauden kokonaisstrategia (tavoitteet ja tikapuut), jolla ODA-osuuksien asteittainen väheneminen korvataan muilla, maan omaehtoisuutta tukevilla yhteistyömuodoilla. Samalla toimijapohjaa on aktiivisesti laajennettava bilateraali-yhteistyöstä suomalaisten ja vietnamlaisien yritysten, oppilaitosten, tutkimuskeskusten sekä kansalaisjärjestöjen väliseen yhteistyöhön. Strategian tulisi ottaa huomioon Vietnamin tilanteen haavoittuvuus (ilmastoriskit) ja erityishaasteet (korruptio ja poliittisten oikeuksien puuttuminen).
- Korkotukiluottojen tilalle on luotava uusi korvaava yritysinstrumentti niin, että maiden välisten hankkeiden ja yhteistyöverkostojen jatkuvuuden kannalta merkittävää katkosta ei ehdi syntyä. Erityisen tärkeää tämä on niissä Suomen tukemissa hankkeissa, joissa korkotukea on asianmukaisesti ja menestyksekkäästi käytetty (esim. National Hydro-Meteorological services).
- Strategian ja siihen linkittyvien uusien instrumenttien tulisi turvata kehitysyhteistyössä hankitun tietotaidon siirtyminen vietnamlaisille asiantuntijoille Suomen nykyisillä painopistealoilla suomalaisen teknisen avun/erityisasiantuntijoiden johdolla. Tähän voitaisiin lisätä myös yritysyritys yhteistyön komponentteja.
- Suomalaisen koulutusviennin mahdollisuudet tulee ottaa esille yhtenä varteenotettavana keinona edistää Vietnamin osaamistasoa ja tulevaisuuden korkeakoulusektoria. Jotta koulutusvientä voisi onnistua, tarvitaan muutoksen myös Suomessa (ml. lainsäädäntö, joka tekee koulutusviennistä taloudellisesti kestävästä sekä koulutusviennin tuotteistamista ja kaupallistamista)
- Siirtymäkausi vaatii myös kehityspolitiikan peruseriaatteiden päivittämistä. Kysymys koskee Vietnamia mutta on myös laajempi. Tarvitsemme periaatepäätöksen siitä, että miten suomalaiset kaupalliset intressit ja kehitysyhteistyö yhdistetään hyödyttämään sekä yritysten että kumppanimaan tarpeita esimerkiksi clean-techin, kestävien infra- ja rakennushankkeiden. Samalla yksityistä kasvuyrittäjyyttä on vahvistettava osana kehityspolitiikkaa. Yhteistyömaan omistajuus-periaatetta ei tulisi toteuttaa irrallaan poliittisesta reformista (korruptio, kansalaisyhteiskunnan toiminnan vapauttaminen ja muut poliittiset oikeudet).

Uusia yhteistyömuotoja on linkitettävä entistä selvemmin myös ihmisoikeusperustaisuuteen, joka tällä hetkellä rajautuu lähinnä taloudellisiin ja sosiaalisiin oikeuksiin. Kasvavan eriarvoisuuden oloissa tulee kiinnittää kaikissa tilanteissa erityistä huomiota heikoimmassa asemassa olevien ihmisten oikeuksiin.

3.12.2014

- Sosiaalisektorin kehitysyhteistyön jatkuvuudesta tulisi sopia laajemmassa donor-koordinaatiossa ja pyrkiä ehkäisemään köyhyydessä elävän väestömäärän sekä eriarvoisuuden lisääntyminen. EU-yhteistyön mahdollisuudet on tässä suhteessa kartoitettava entistä tarkemmin. Sosiaalisektorin kehittäminen tulisi tapahtua Vietnamin kansallisen budjetin kohdennuksin.

Kaupallinen yhteistyö:

- Nykyisiä yritysyhteistyön instrumentteja on edelleen kehitettävä vastaamaan paremmin suomalaisten PK-yritysten tarpeisiin. Instrumentteihin tarvitaan lisää joustavuutta ja riskien hyväksyntää. Vastavaroisesti yritystoimintaa tulisi tukea erityisesti aloilla, jotka palvelevat Suomen kehitysyhteistyön jatkumoa ilmasto- ja metsäsektoreilla.
- Yritystoiminnan tulee luoda kohdemaihin ihmisarvoisia työpaikkoja, lisätä tietotaidon ja teknologian siirtoa, vähentää köyhyyttä ja kohottaa kohdemaan oman elinkeinoelämän taloudellista lisäarvoa. IPP:n kaltaisia paikallisen yritysekosysteemin vahvistamiseen panostavia instrumentteja tarvitaan lisää.
- Siirtymävaiheessa EU:n ja Vietnamin vapaakauppaneuvottelut muodostuvat entistä merkittävämmäksi vaikutuskanavaksi ja tätä tulisi jatkossa hyödyntää entistä strategisemmin. Tässä suhteessa poliittinen dialogi ja hyvän hallinnon ohjelmat on linkitettävä kauppaneuvottelujen agendaan. Lisäksi on vaikutettava mm. siihen, että valtionyhtiöiden asemaa on arvioitava sopimuksessa huolellisemmin. Myös korruption vastainen yhteistyö, ihmisoikeudet ja ympäristönormit (ml. EU-FLEGT) on otettava entistä systemaattisemmin mukaan.